

אֵלָא אַם כֵּן נוֹדַע שְׁנַתִּיבְשׁוּ בְּהַכְשֵׁר עַל גְּבֵי קִנִּים אוּ בְּתַנּוּר שְׁהַכְשֵׁר
 לְשֵׁם פְּסַח. אֶפְלוּ תַאֲנִים יִבְשׁוּת וְצַמּוּקִים, בֵּין גְּדוֹלִים בֵּין קְטָנִים,
 אֲסוּרִין. וְכֵן קִלְפוֹת תַּפּוּחֵי זֶהָב. וּמְכַל מְקוֹם הַמְשָׁקָה שְׁעוֹשִׂין מִן
 הַצַּמּוּקִין, נוֹהֲגִין הֵתֵר לְשִׁתּוֹתוֹ. נוֹהֲגִין שְׁלֵא לִתְּן לְתוֹךְ הַתְּבָשִׁיל צִפְרָן
 וְכַרְכֵּם, מִפְּנֵי שֵׁישׁ בְּהֵם חֲשֵׁשׁ חֲמוּץ. וְאֶפְלוּ כַּרְכֵּם הַגְּדֹלָה בְּמִדֵּינֵתְנוּ
 בַּגְּנוֹת, אֲסוּר, מִשּׁוּם לֹא פְּלוּג. וְשֶׁאֵר בְּשָׂמִים שְׂאִין בְּהֵם חֲשֵׁשׁ חֲמוּץ,
 וְכֵן הַמְּלַח, קִדָּם שְׁנוֹתְנִים אוֹתָם לְתַבְשִׁיל, צְרִיכִים לְבַדְקָם אִם אֵין אֵיזָה
 גְּרַעֲיָן תַּבּוּאָה מֵעֵרֵב בְּהֵם.

ח' ניסן (ה) דָּבַשׁ, אֵין אוֹכְלִין אֵלָא מַה שְׁלֵא נִתְרַסַּק, אוּ שְׁנַתְרַסַּק עַל יְדֵי
 יִשְׂרָאֵל לְשֵׁם פְּסַח.

(ו) בְּשַׁעַת הַדְּחַק, כְּגוֹן לְצַרְךָ חוֹלָה, אוּ זָקוּ, מִתְרִין לְאִפּוֹת מִצּוֹת
 עִם מִי בִּיצִים אוּ שֶׁאֵר מִי פְרוֹת, כְּגוֹן חֶלֶב אוּ יֵין וְכַדוּמָה, וְהִיא נִקְרָאת
 מִצָּה עֲשִׂירָה, וּבִלְבַד שִׁיזְהָרוּ שְׁלֵא יִתְעַרֵּב בְּהֵם אֶפְלוּ מֵעַט מַיִם. אֲבָל
 בְּשֵׁנֵי הַלֵּילוֹת הָרֵאשׁוֹנִים צְרִיכִין לְאֹכֹל מִצָּה מִמֶּשׁ, וְאֵין יוֹצֵאִין בְּמִצָּה
 עֲשִׂירָה. וְשְׁלֵא לְצַרְךָ גְּדוֹל, אֲסוּר לְאִפּוֹת מִצָּה עֲשִׂירָה. אֶפְלוּ קִדָּם פְּסַח
 לְשֵׁם פְּסַח.

(ז) הַנּוֹתוֹן תַּבּוּאָה אוּ מִרְסָן לְפָנֵי עוֹפוֹת, יִזְהַר לְתַתֵּם בְּמְקוֹם יִבְשׁ,
 שְׁלֵא יִתְלַחֲלוּ. אֲבָל לְבַהֲמָה, אֲסוּר לִתְּן מִרְסוֹ, כִּי יִתְלַחֲלַח מִן הַרֵק.
 וְגַם אִם נוֹתוֹן לָהּ תַּבּוּאָה, יִזְהַר לְתַתֵּן לָהּ מְעַט מְעַט, שְׁלֵא תִשְׂאִיר
 מִלְחָלְחִים. וְאִם הַשִּׂאִירָה, יִבְעֵרֶם מִיָּד.

(ח) בְּעֵרֵב פְּסַח מִשְׁעָה שֶׁחֲמֵץ נֶאֱסַר בַּהֲנָאָה, וְכֵן בְּכֹל זְמֵי הַפְּסַח,
 אֲסוּר לְהַנּוֹת אֶפְלוּ מִחֲמִצּוֹ שֶׁל גּוֹי. וְלִכֵּן אֲסוּר לְיִשְׂרָאֵל לְהוֹלִיד אוּ
 לְשִׁמּוֹר חֲמִצּוֹ שֶׁל גּוֹי. וּמְכַל-שְׁכֵן דְּאֲסוּר לְקַנּוֹת חֲמֵץ בְּשִׁבִיל גּוֹי, וְאֶפְלוּ
 בְּמַעוֹתָיו שֶׁל גּוֹי.

(ט) וְכֵן אֲסוּר לְהַשְׁכִּיר אֶז לְגוֹי בְּהֵמָה שֶׁתְּבִיא לוֹ חֲמֵץ, אוּ חֶדֶר
 לְשִׁים בוּ חֲמֵץ, מִפְּנֵי שֶׁאֲסוּר לְהַשְׁתַּכֵּר בְּאֲסוּרֵי הַנְּאָה. אֲבָל מִתֵּר
 לְהַשְׁכִּיר לוֹ בְּהֵמָה לְשִׁבּוּעַ שֶׁל פְּסַח (חוּץ מִשְׁבֹּת וְיוֹם-טוֹב) בְּסֵתֵם, שְׂאִין
 הַגּוֹי מִפְּרֵשׁ לוֹ שֶׁהוּא צְרִיךְ אוֹתָהּ לְהִבִּיא חֲמֵץ, אֶף-עַל-פִּי שֶׁהוּא יוֹדֵעַ

unless it is known that they have been dried in a proper way on planks, or in a stove that has been made kosher for *Pesach* (see above 110: 1 and 2). Even dried figs and raisins, whether large or small, are forbidden to be used; orange peels are also forbidden. Nevertheless, the beverage prepared from raisins, is customarily permitted to drink. It is the custom not to put cloves or saffron into food because they are suspect of containing *chametz*. Even in our regions, where saffron is raised in gardens, it is forbidden, in order not to make an exception (to the law). There are spices, including salt, that are not suspect of containing *chametz*. However, before putting them into the food, you should examine them to see whether there are any grain seeds in them.⁷

April 17 5) You should only eat honey, that has not been removed from the comb, or honey, that has been taken out of the comb by a Jew, to be used specifically for *Pesach*.⁸

6) In case of great urgency, for example, when it is needed for a sick or elderly person, it is permissible to bake matzos with eggs, fruit juice, milk, wine, or similar beverage, and this is called *matzah ashirah* (rich matzah). Care should be taken, however, not to mix any water with it. However on the first two nights of *Pesach*, actual matzah must be eaten; you have not fulfilled your duty, if you eat *matzah ashirah*. If there is no urgent need, it is forbidden to bake *matzah ashirah*, even before *Pesach*, to be used on *Pesach*.

7) If you feed grain or meal to fowl, you should be careful to put it in a dry place, so that it should not become wet. But it is forbidden to feed meal to cattle, since it becomes wet from their saliva; and when feeding them grain, you should be careful to give them a little at a time, so that no wet grain is left over. If there is any grain left over, you must clear it away immediately.

8) On *erev Pesach*, from the time *chametz* is forbidden, as well as during the entire week of *Pesach*, it is forbidden to derive any benefit, even from *chametz* belonging to a non-Jew. A Jew is, therefore, forbidden to haul or to guard *chametz*, belonging to a non-Jew. It goes without saying, that a Jew is forbidden to buy *chametz* for a non-Jew, even with the money belonging to the non-Jew.

9) During *Pesach*, it is forbidden to rent an animal to a non-Jew for the purpose of carrying *chametz* to him, or to rent him a room for the purpose of storing *chametz* in it, because it is forbidden to make profit from things, from which you are forbidden to benefit. But you are permitted to rent him an animal for the week of *Pesach* (except for Shabbos and Yom Tov), for an unspecified purpose,⁹ as when the

7. Needless to say, that dried fruits, spices, salt, etc. are permitted in our times, when they have proper, authoritative kosher certification.

8. See note 7.

9. This applies only to animals, but pots or other vessels, that are usually used for cooking, may not be rented to him, under any circumstances, because he will probably cook items containing *chametz* in them. (*Ibid.* 450:11, *Shaarei Tziona* 46)

שהגוי יוליף עליה חמץ, אין בכך כלום. דכיון שאף אם לא יוליף עליה כלום, יצטרף לפרוע לישראל כל שכרו משלם, אין הישראל משתכר כלום מהחמץ. וכן מתר להשכיר לו חדר שידור בו בפסח, אף-על-פי שידע שיכניס לתוכו חמץ, מפל מקום הישראל אינו נוטל ממנו שכר הכנסת החמץ, אלא שכר הדירה, שאף אם לא יכניס לשם חמץ, לא ינכה משכרו.

(י) אסור למסור אפלו זמן הרבה קדם פסח בהמתו לגוי, כשיודע שיאכילהו חמץ בפסח.

(יא) מתר לומר למשרתו גוי, אפלו בשעה שהחמץ אסור בהנאה, הילך מעות וקנה לה מזונות ואכול, אף-על-פי שהוא יודע שיקנה חמץ. ובשעת הדחק, מתר גם כן לומר לו, צא ואכול אצל גוי ואני אפרע לו, או לומר לגוי אחר, תן למשרתי לאכול ואני אשלם לה. אבל אסור להקדים לו את המעות בשביל מה שיתן למשרתו.

ט' ניסן (יב) וכן מי שהוא צריך להאכיל לתינוק חמץ, ישארו אל גוי ויאכילהו הגוי חמץ ויפרע לו הישראל אחר כך. אבל הישראל, לא יאכילהו חמץ. ואם התינוק מספן, פשיטא דהכל מתר, כמו שכתבתי סימן צב ולקמן סימן קצב.

(יג) לשתות חלב מבהמת גוי האוכלת חמץ בפסח, יש אוסרין ויש מתירין. ושומר נפשו, יחמיר. ובפרט במקום שנהגו לאסור, חלילה להתיר.

סימן קיח

דיני הכנת הסדר

(א) יהדר אחר יין יפה למצות ארבעה כוסות. ואם יש בנמצא יין אדם יפה כמו הלבן, וגם הוא פשר כמו הלבן, מצוה בו יותר מבלבן, שנאמר, אל תרא יין כי יתאדם, משמע שחשיבותו של יין הוא כשהוא

10. It is forbidden, however, to say to him, "Here is money, buy yourself some *chametz* (bread etc.) and eat." (*Ibid.* 450:15)

non-Jew does not expressly state that he needs the animal to haul *chametz*. Even if you know that the non-Jew will use it to haul *chametz*, it does not matter, because, even if the non-Jew hauls nothing with the animal, he will still have to pay you the full amount of the rental fee. Consequently, you do not profit at all from (the hauling of) the *chametz*. It is also permitted to rent him a room to live in on *Pesach*, even though you know, that he will bring *chametz* there; nevertheless, you do not receive payment for letting him bring in *chametz*; rather only rent for the room, for, even if he brought in no *chametz*, you would not reduce his rent.

10) You are forbidden to entrust, your animal to a non-Jew even a long time before *Pesach*, if you know that he will feed it *chametz* on *Pesach*.

11) You are permitted to say to your non-Jewish servant, even at a time, when it is forbidden to derive benefit from *chametz*, "Here is money, buy yourself some food and eat," even if you know that he will buy *chametz*.¹⁰ If it is urgent, you are also allowed to say, "Go and eat at the non-Jew's place, and I will pay him for it."¹¹ Or you may say to another non-Jew, "Give my servant something to eat, and I will pay you for it." But you are forbidden to pay in advance for the food he will give your servant.¹²

April 18 12) If it is necessary to feed *chametz* to a baby, he should be carried to the house of a non-Jew.¹³ The non-Jew should feed him the *chametz* and the Jew should pay him afterwards, but the Jew, himself, should not feed *chametz* to the baby. But if the baby's life is threatened, of course, everything is permitted, (as I have written in Ch. 92 and in Ch. 192 below).

13) Some authorities forbid drinking the milk of a cow, belonging to a non-Jew, that is fed *chametz* on *Pesach*, while others permit it. The scrupulous should follow the stricter opinion. Certainly in a community, where it is the custom to forbid it, God forbid, that anyone should permit it.

Chapter 118

The Preparation for the Seder

1) You should do your best to obtain choice wine to perform the mitzvah of drinking the Four Cups. If red wine is available, that is, of the same quality as white wine, and its *kashrus* is as reliable as white wine, the red wine is preferred for the Four Cups, for it is said, "Look not after wine when it is red," (Proverbs 23:31)

11. Regarding servants, that you are responsible to feed, it is best not to tell them to buy food and charge it to you, but, rather, give them money and let them buy whatever they want. (*Ibid.* 450:16,17)

12. This is so, because you are responsible for their meals.

13. If it is impossible to carry the baby to the house of the non-Jew, and, therefore, the non-Jew must come into your house and feed him there, the non-Jew should remove any leftover *chametz* to his house, and bring it back when he returns to feed the child. (*Ibid.* 450:18)